

SZABADI ERNŐ-LORÁND – TÖRÖK FERENC

ARANYOSSZÉK HELYSÉGNEVEINEK ALAKULÁSA A KÜLÖNBÖZŐ KÖZIGAZGATÁSI ÁTSZERVEZÉSEK ÉS KULTURÁLIS TÖRÉSVONALAK TÜKRÉBEN, A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

Aranyosszék közigazgatása

Aranyosszék keletkezése a mongol-tatár dúlást követő időszakra tehető.¹ Földrajzilag az Erdélyi-medence nyugati peremén, a Torockói-hegység, valamint az Aranyos és a Maros folyók között fekszik.² A mongol-tatár harcokban nyújtott teljesítményükért IV. Béla a székelyeknek adományozta a szóban forgó területet, kiszakítva ezt Torda vármegyéből. Így jött létre a székelyek ötödik,³ Székelyföldtől tájrajzilag elkülönült széke, amely a középkori Magyarország területén belül, a többi székely székhöz hasonlóan kiváltságos terület volt. Az első ismert kiváltságlevél, amely ezen eseményekről tanúskodik, az 1270–1272 közötti időszakból, V. István királytól származik, erről viszont csak IV. (Kun) László király 1289-ben kiadott adománylevelének hivatkozásából tájékozódhatunk.⁴ Aranyosszék jogtörténelmének alapjául ugyanakkor III. Endre 1291-ben kiadott kiváltságlevelé is szolgálhat. Az említett kiváltságlevélben 29 települést neveztek meg (Bagyun, Bogach, Chegez, Chiakoteluk, Dumburou, Eürménes, Farkaszug, Feligaz, Felvinch, Feuldvar, Fyuzeg, Hory, Hydasteluk, Igrechi, Kerchecs, Kerekgház, Ketokluk, Kuchard, Kuend, Lyukyteluk, Medyes, Muhács, Obruthusa, Polanteluk, Pordoy, Turdavár, Turuskou castrum, Wyteluk,

¹ ORBÁN Balázs: *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból V. Aranyosszék*, Pesti Könyvnyomda részvényi társulat, Pest, 1871, 1–9. p.

² ELEKES Tibor: Székelyföld földrajza és közigazgatása, In: BENKÓ Elek – OBORNI Teréz – EGYED Ákos – HERMANN Gusztáv Mihály – BÁRDI Nándor – PÁL Judit (szerk.): *Székelyföld története I.*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár – Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely – Magyar Tudományos Akadémia BTK, Budapest, 2016, 58. p.

³ JANCsó Benedek: Háromszékmegye, In: *Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képekben. Magyarország VII. Délkeleti Magyarország. Erdély és a szomszédos hegyvidékek*, reprint, Mery Ratio Kiadó, Somorja, 2012. Hálózati verzió: <<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/OMMonarchia-az-osztrak-magyar-monarchia-irasban-es-kepben-1/delkeleti-magyarorszag-erdely-es-a-szomszedos-hegyvidekek-4DF2/a-szekelyfold-50C2/haromszekmegye-jancso-benedektol-51CF/>> (letöltve: 2019. 04. 19.).

⁴ SZÁDECZKY-KARDOSS Lajos: *A székely nemzet története és alkotmánya I.*, Litera-Veres Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2012, 44–50. p.

Zeteteluk),⁵ amelyeket III. Endre elődei a kézdiszéki székelyeknek adományoztak.⁶

1390-ig az aranyosszéki székelység Torockó várát átnevezte Székelyvárrá, amely ezt követően elvesztette helység jellegét, illetve megalapította Alsószentmihály, Aranyosrákos, Felsőszentmihály, Inakfalva, Mészkö, Sinfalva és Veresmart településeket. A 15. század kezdetéig a szék több települése is megszűnt, illetve beolvadt már létező vagy újonnan létrejövő helységekre. Kétlak, Meggyes és Újtelek Felvinc részévé vált, Igrici, Kerekegyház és Pardé pedig Mészkö létrejöttékor szűnt meg, Farkasszeg és Félegyháza Kercsedbe, Lyukitelek és Zetetelek Földvárba, Fűszeg Gyéresszentkirályba, míg Bogát Bágyonba olvadt, illetve Abrudháza Sinfalvává alakult. E folyamat végével bezárolag jött létre a történelmi Aranyosszék ma is létező 22 települése.⁷

Aranyosszék 1440 és 1806 közötti közigazgatás-területi változásait illetően Elekes Tibor munkássága nyújt némi betekintést. A meglévő források alapján, 1806-ban alakult ki a szék két járása, amelyek az Alsó-, illetve a Felsőjárás nevet viselték. Az előbbi 12, míg az utóbbi 10 települést számlált.⁸ 1850–1854 között Aranyosszék a Kolozsvári Katonai Kerület tordai körzetének alárendelt területévé vált. A katonai kerületek mint közigazgatási egységek Székelyföld viszonylatában újszerűnek számítottak. A korábbi járásrendszert ennek alegységei váltották fel, miszerint Alsójárás felvinci alkörzetté, illetve Felsőjárás torockói alkörzetté alakult. A Kolozsvári Katonai Kerület megszűnésével, 1854–1860 között Aranyosszék összes helysége Kolozsvár kerület bágyoni, illetve tordai járásában került újraelosztásra.

Az 1870–1886 között zajló közigazgatási reform folyamata Aranyosszék esetében is számos változást hozott. Egy rövid időre, 1873-ban visszaállt az 1806-ban kialakított közigazgatási berendezkedés, amely végérvényesen az 1876. évi közigazgatási egységesítés életbelépésekor szűnt meg.⁹ A mindaddig önrendelkezést gyakorló Aranyosszéket bekebelezte az újonnan létrejött Torda-Aranyos vármegye, melynek keretén belül hat járást alakítottak ki. A hajdani szék összes települése a felvinci, illetve a tordai járásba került újraelosztásra.¹⁰ A folyamatot az 1886. évi törvény zárta le, melynek értel-

⁵ SZABÓ Károly: *Székely oklevéltár I. (1211–1519)*, Magyar Történelmi Társulat kolozsvári bizottsága, Budapest, 1872, 26. p., vö. <<http://adatbank.transindex.ro/cedula.php?kod=783>> (letöltve: 2019. 04. 19.).

⁶ ORBÁN: *i.m.*, 1–9. p.

⁷ SEBŐK László: *Aranyosvidék, Magyarsághatár. A Magyarsághatár Csoport Évkönyve 1991*, 75–83. p.

⁸ ELEKES Tibor: *Erdélyi közigazgatási térképek 1332–1968. Aranyosszék települései*, <<http://elekes.adatbank.transindex.ro/?nev=Aranyossz%E9k>> (letöltve: 2019. 03. 28.).

⁹ 1876. évi XXXIII. törvénycikk némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.

¹⁰ 1877. évi I. törvénycikk némely törvényhatóságok véglegesen megállapított területének az 1876. évi XXXIII. tc. rendelkezése folytán törvénybe iktatásáról.

mében Torda-Aranyos vármegyét önkormányzattá nyilvánították. Mint önkormányzat, önállóan lépett fel a belső ügyeket illetően, döntéseket hozott, határozatokat és rendeleteket dolgozott ki, illetve alkalmazta ezeket.¹¹

A következő közigazgatási berendezkedést illető jelentős változás az első világháborúval bezárólag valósult meg, amikor is Erdély, illetve vele együtt Székelyföld területe Románia részévé vált.¹² Az említett terület helyzete, a romániai egységes keretrendszerbe való integrálását illetően, több ponton is szabályozásra szorult.¹³ Noha a közrend fenntartása érdekében az ideiglenes kormányzótanács úgy rendelkezett, hogy az 1918. október 18. előtti jogszabályok maradnak érvényben,¹⁴ elkezdte a helységek román nyelvű elnevezéseivel kapcsolatos módosítások előkészületeit, illetve hivatalossá tette a román nyelvet.¹⁵ 1921-ben publikálásra került az új helységnévtár, amelyben elsősorban a települések román elnevezéseinek nagymértékű változása figyelhető meg.¹⁶ Még ebben az évben sor került az ideiglenes kormányzótanács feloszlására, illetve ezt követően az újabb közigazgatási átszervezéssel kapcsolatos előkészületek kerültek a középpontba, amelyek az 1925. évi igazgatási egységesítésről szóló törvényben összpontosultak.¹⁷ Ezzel egyidőben, a 2465. számú királyi rendelet értelmében több helységnek ismételtelen megváltoztatták a román nyelvű elnevezését.¹⁸

A 95/1925. számú jogszabály értelmében alakították ki a hét járást számláló Torda megyét, amely magában foglalta az egykori Torda-Aranyos vármegyét.¹⁹ A későbbiekben Románia két, kisebb kiegészítéseket magában fogla-

¹¹ 1886. évi XXI. törvénycikk a törvényhatóságokról.

¹² BANCIU, Marius Gheorghe: Aspecte ale implementării legislației României întregite în Sud-Estul Transilvaniei, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*, vol. LVII (Academiei Române), Cluj-Napoca, 2018, 319–333. p.

¹³ BOAMFĂ, Ionel: Crearea, la nivel național, a bazei de date administrative privind localitățile din spațiul românesc (precizări teoretice și metodologice legate de cartografierea realităților geografice în spațiul românesc), *Philologica Jassyensia*, an XI, nr. 2 (22) [București], 2015, 125–138. p., 134–138. p.

¹⁴ ONIȘOR, Titu: *Opera legislativă a Consiliului Dirigent*, Editură Marvan S.A.R, București, 1937, 13. p.

¹⁵ GYÖRKE, Zoltán: Instituția Prefecturii în perioada interbelică (1923–1938). Proiecte legislative, *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 3 (27) [Cluj-Napoca], 2010, 79–96. p.

¹⁶ BARTOS-ELEKES Zsombor: A hatalom névrajza – A névrajz hatalma, *Földrajzi Közlemények*, 2016/2., 124–134. p.

¹⁷ Legea nr. 95 din 14 iunie 1925 pentru unificarea administrativă.

¹⁸ Decret Regal nr. 2465 din 25 septembrie 1925 privind schimbării denumirii unor localități.

¹⁹ SĂGEATĂ, Radu: Evoluția organizării administrativ-teritoriale a României în perioada interbelică (1918–1940), *Revista Geografică*, IX/2002 [Institutul de Geografie, Academia Română, București, 2003], 158–166. p.

ló közigazgatási jogszabályt ültetett gyakorlatba (1929-ben²⁰ és 1936-ban²¹), amelyek értelmében a történelmi Aranyosszék helységei nagyrészt Torda megye részét képezték, illetve néhány Fehér megyébe kerül átszervezésre. 1938-ban, a 2919. számú királyi rendelet révén új közigazgatási rendszer lépett érvénybe, melynek keretén belül Torda megyét ismételten átrendezték, illetve átnevezték, Kolozs-Tordára és Maros tartományba sorolták, nyolc más megyével együtt.²²

A második világháborút követően, az 1950. évi közigazgatási reform érvénybe lépésétől 1968-ig szintén tartományrendszer működött. A történelmi Aranyosszék települései ez esetben Kolozs tartomány részévé váltak, illetve a tartomány új közigazgatási alegységei, Torda és Nagyenyed rajonok között oszlottak meg.²³ Az utolsó, napjainkban is érvényben lévő közigazgatást érintő módosítást 1968-ban ültették gyakorlatba, miszerint visszaállt a korábban is alkalmazott megyerendszer, amelyen belül a történelmi Aranyosszék településeit Kolozs, illetve Fehér megyébe sorolták be.²⁴

Aranyosszék helységneveinek alakulása

Aranyosszék településneveinek kialakulása, változása és egymásra rétegződése az előzőekben bemutatott események kronológiáját, illetve az etimológiai szempontokat is figyelembe véve, viszonylag egyszerűen megállapítható. Aranyosszék, de alapvetően Székelyföld helyzete különlegesnek számít, mivel kettős helységnevek párhuzamos létezése figyelhető meg a területén, amiből nyilvánvalóan az következik, hogy az itt élő közösségek huzamosabb ideig kapcsolatban álltak és adott szinten hatottak egymásra.²⁵

Erdély, ezen belül Székelyföld területét illetően az általunk ismert legrégebbi földrajzi megnevezéseket, noha különböző változatokban, de már az ókori római és görögországi forrásokban is fellelhetjük. E forrásokat kezelhetjük nyelvi alapként, amelyekre később, valószínűsíthetően ráépültek a különböző etnikumok helynevei. Abban az esetben, ha figyelmesebben megvizsgáljuk eme kérdéskört, a több szintű nyelvi keveredésből kifolyólag, illet-

²⁰ Legea nr. 167 din 29 iulie 1929 pentru organizarea administrațiunii locale.

²¹ Legea administrativă nr. 569 din 26 martie 1936.

²² Decret Regal, nr. 2919 din 13 august 1938.

²³ Legea nr. 5 din 7 septembrie 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române.

²⁴ Legea nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România.

²⁵ CRAIU, Ovidiu-Constantin: Structura socială a oiconimelor. Reorganizarea administrativ-teritorială a statului Român prin decretul 799/1964, *Revista Română de Sociologie*, serie 9, anul XXIII, nr. 1-2 [București], 2012, 115-132. p.

ve az eltérő nyelvtani szabályokat szem előtt tartva arra a következtetésre juthatunk, hogy a már említett régió helységnevei nem következhetnek direkt módon az ókori megnevezésekből. Sokkal inkább jellemző e tájegységre a kölcsönös egymásrahatás, amely révén a helységnevek különböző változatai jöttek létre.²⁶

Az ókori nyelvi hatásokat követően felfedezhetőek a szláv, illetve bolgár nyelvi jellegzetességek, majd a magyar honfoglalás után a kereszténység felvételét megelőző magyar nevek is megjelentek. A kereszténység felvétele után több meglévő magyar település is magyarosított latin személynévet kapott elnevezésként, majd a 12–13. században ezekre épültek rá a német, illetve a román nyelvi hatások. II. Endre az 1224. évi kiváltságlevelével, az úgynevezett *Andreanummal* etnikai kiváltságok birtokába juttatta az erdélyi szászokat,²⁷ míg a román beköltözés 1166 utánra tehető, amely évszám egyúttal a Magyarországon lévő, legkorábbi telephelyük emlékét is őrzi (Fogaras vidéki Oláhföld – *Terra Blacorum*).²⁸

A földrajzi nevek keletkezését illetően két típust különböztethetünk meg, amelyek keretén belül több alpont is megnevezhető:

1. Spontán keletkezési típus:

- a) természeti nevek (például: méret, éghajlat, állatvilág által inspirált nevek);
- b) műveltségi nevek (például: épületre való utalás vagy akár személynevekből, népnevekből származó nevek);
- c) eseménynevek (például: történesre való utalás).²⁹

2. Hivatalos keletkezési típus (hatósági nevek):

- a) a névadó motívum eltűnése miatti átnevezés (például: népi szokásoké);
- b) az adott terület birtokosának megváltozása (például: impériumváltás – más lesz a hivatalos nyelv);³⁰
- c) a táj és az ember viszonyának módosulása (például: népetimológias helységnévváltozások, amikor egy név jelentése eltűnik és az „értelmetlenné” vált szó új jelentést kap);³¹

²⁶ MAKKAI László – MÖCSY András – SZÁSZ Zoltán: *Erdély története I. A kezdetektől 1606-ig*, főszerk. KÖPECZI Béla, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986, 235–240. p.

²⁷ HANZÓ Lajos: *Az erdélyi szász önkormányzat kialakulása* (Értekezések a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézetéből), Szeged, 1941, 85. p.

²⁸ RÁCZ Anita: *Adatok a népnévvel alakult régi településnevek történetéhez*, Debreceni Egyetemi, Debrecen, 2011, 248 p.

²⁹ LŐRINCZE Lajos: *Földrajzi neveink élete*, Néptudományi Intézet, Budapest, 1947, 32. p.

³⁰ BENCsik Péter: *Határok és helységnevek Köztes-Európában a 18. század második felétől napjainkig*, *Limes*, 1997/2. [Tatabánya], 117–140. p.

³¹ BENCsik Péter: *Helységnévváltozások Köztes-Európában 1763–1995*, Teleki László Alapítvány, Budapest, 1997, 15–18. p.

d) a települések egyesítése, szétválása, esetleg átszervezése miatti átnevezés.

A különböző névalakok anyanyelvhez való igazodása természetes folyamat, amely által megfigyelhetjük adott helységnevek változását akár egy nyelven belül is. Abban az esetben viszont, hogy ha tartósan egy más etnikai csoport élt is valamely, számára idegen nyelvű településen, rövid időn belül kialakította a saját elnevezését. Ennek a módja többnyire a település megnevezésének egyszerű lefordítása, a név etimologizálása volt, amely ugyan hangalakban hasonló, viszont más jelentéssel bíró elnevezésként élt tovább az elődjével párhuzamosan, de az is előfordult, hogy teljesen új motívumra (például népnévre) épült az elnevezés. Általában az egy adott területre később érkező nép veszi át a már meglévő helységnevet, míg abban az esetben, hogy ha egy település létrejöttkor, egyidejűleg több nép is együtt él az adott térségben, párhuzamos helynévadás valósul meg.³²

A helységnevek spontán keletkezési típusai, ahogy a hivatalos keletkezési típusai is a különböző kultúrák esetében, eltérő időben léptek érvénybe. A 18. század előtt a birodalmak, országok hivatalos nyelvét illetően, nagy többségben, elsősorban a latin testesítette meg. A Habsburg-birodalomban 1784-gyel kezdődően a német lett a hivatalos nyelv,³³ illetve 1836-tól a magyar is azzá vált.³⁴ E történések fontos állomásokat képeznek a hivatalos helységnévváltozások szempontjából, ugyanis ezek következtében az 1854-es osztrák közigazgatási átszervezés keretén belül névrendezés is történt, illetve az *Országos Törvény- és Kormánylap* ezt követően három nyelven jelent meg (német, magyar és román). A névrendezést illetően a helységek ettől kezdődően három hivatalos névvel rendelkeztek (némettel, magyarral, illetve románnal).³⁵ Nem sokkal később, 1873-ban az első magyarországi hivatalos helységnévtár is megjelent, viszont ez lényegében csak a meglévő települések adattáráként szolgált, érdemleges névrendezés nem történt a keretén belül. A helységnevek fontossága kétséget kizáróan először a 19. század végén vált igazán jelentőssé, amikor is megnövekedett a vasúti és postai forgalom. Mivel egyes települések több névvel rendelkeztek, illetve esetenként több helység is azonos nevet viselt, ez gondot jelentett az imént említett szempontokat illetően. A magyar helységnevek esetében a legfontosabb névrendezés 1898–1912 között ment végbe annak érdekében, hogy szabályozza, illetve megoldja ezt a felmerülő problémát.³⁶

³² MAKKAI-MÓCSY-SZÁSZ: *i.m.*, 235–240. p.

³³ EVANS, Robert J. W.: Nyelv és államépítés: a Habsburg Monarchia esete (Robert A. Kann emlékelőadás), *Aetas*, 2006/4., 181–202. p.

³⁴ 1836. évi III. törvénycikk a magyar nyelvről.

³⁵ BARTOS-ELEKES Zsombor: Német helységnévadás és névhasználat a 19. századi Erdélyben, *Geodézia és Kartográfia*, 2004/9., 11–18. p.

³⁶ SZABÓ Miklós: *A felvidéki magyarlakta települések helységnév-változásainak vizsgálata*, Földrajz- és Földtudományi Intézet, Budapest, 2010, 10. p.

Aranyosszék esetében, ahogyan Székelyföld, illetve Erdély további részein is, a román helységnevek nagyjából a 19. században alakultak ki. E folyamat kezdetétől fogva gyakran két névváltozat jött létre, illetve létezett egymással párhuzamosan. Egyik a magyar helységnév erdélyi-román fonetikus átírása volt, míg a másik a Román Királyság-beli fordítás. Az 1898. évi községi törzskönyvezés a közigazgatás számára zavaró körülmények megszüntetése mellett egy nem titkolt célja, a török hódoltság alatt kipusztult magyar népességet felcserélt, más nemzetiségű népek által lakott települések magyar helységnevéadására volt, hiszen az említett helységek idegen nevekkel rendelkeztek.³⁷ Mivel ez a folyamat az alapvető helységnevérendezésen kívül politikai legitimáló szerepet is betöltött, ezt tudatos, politikai okú helynévadásnak nevezzük. Ez esetben a helységnév igazolja az illető nemzet őshonosságát az adott területen, illetve ezen állítás valóságáról továbbá az is tanúskodik, hogy a helységnevéváltozások nagy többségét nem kérte a helyi lakosság.³⁸

Ugyanez a folyamat zajlott le fordított előjellel Trianon után, amikor is több település magyar, esetenként német nevét fonetikusan átírták románra. Később ezeket újra elnevezték annak érdekében, hogy a magyar, illetve német névalak ne legyen felismerhető (esetenként személynévéadás történt).³⁹ Ezt megelőzően hasonló kísérletet képezett a Habsburg-birodalom névérendezésének keretén belüli irányelv, miszerint minden nagyobb település német nevet is kapott abban az esetben, hogy ha addig nem rendelkezett ilyennel. Ami a földrajzi névéadás terén kifejtett politikai legitimációt illeti, a rengeteg eset mellett mégis Románia példája a leginkább kiemelhető, hiszen ennek révén a dáko-román kontinuitást próbálja bizonyítani, és e legitimáló funkció miatt válnak annyira fontossá számára a helységnevek (újra-) elnevezései.⁴⁰ Esetében a természetes névalakok eltörlése volt a cél, ezért érvényesült az államnyelvi politika a helyi nevek elve helyett. Végeredményként a román szimbólumok földrajzi térbe való beépítése nevezhető meg.⁴¹

Visszatérve a magyar Országos Községi Törzskönyvbizottság (a továbbiakban OKTB) 1898–1912 közötti tevékenységére, ennek elsődleges célja a zavarokat okozó paronímiák (összetéveszthetőségek), homonímiák (azonos-

³⁷ BENCsik Péter: Politikai célú helységnevé-változások Köztes-Európában a 20. században, In.: *Változó világ, átalakuló politikai földrajz. Első magyar politikai földrajzi konferencia (1998)*, szerk. PAP Norbert – TÓTH József, JPTE Földrajzi Intézet, Pécs, 1999, 163–166. p.

³⁸ BARTOS-ELEKES Zsombor: Helységnevek a romániai köztudatban. (Az endonima és exonima mezsgyéjén), *Geodézia és Kartográfia*, 2002/4., 19–24. p.

³⁹ BENCsik: Helységnevéváltozások Köztes-Európában..., 15–18. p.

⁴⁰ BENCsik: Politikai célú helységnevé-változások..., 163–166. p.

⁴¹ BARTOS-ELEKES Zsombor: Nyelvhasználát a térképeken (Erdély, 19. és 20. század), *Névtani Értesítő*, 36. (2014), 238–241. p.

alakúságok) és a félrelokalizálhatóság felszámolása volt, amely szempontok bizony szubjektív alapokon nyugszanak.⁴² Mindezt az *egy település – egy név* alapelv mentén igyekeztek megvalósítani. A helynévrendezés során az ország összes települését megvizsgálták, vármegyénként figyelembe véve a település nevének helytörténeti és névtörténeti szempontjait, bevonva a helyi hozzáértőket és előljárókat a folyamatba.

Az OKTB helységnev-módosítással kapcsolatos főbb irányelvei a következők voltak:

- a korábbi kötőjelezés helyett a helységnevek egybeírása;
- a magyar helyesírás szabályainak, hangjelölésének figyelembe vétele (még olyan esetben is történt településnév-változtatás, amikor az egy családról kapta a nevét);
- történelmi, illetve esztétikai okokra hivatkozva településnevek megváltoztatása, lefordítása;
- helységeket megkülönböztető előtagokkal való egyedítés (jelzővel való differenciálás);
- az *-i* képzős előtagok, jelzőtlen formájának érvényre juttatása;
- középkori okleveles helységnevek lecserélése azok felújított alakjával;
- a magyartól eltérő nemzetiségekre utaló előtagok lecserélése, eltüntetése.⁴³

Az OKTB jelentős mértékben átalakította, de nem túlzás azt állítani, hogy lényegében létrehozta a hivatalos helységnevek rendszerét. Noha hozzávetőlegesen a települések névanyagának kb. 40%-át megváltoztatta, amelyek esetében például az esztétikai alapú kezdeményezések megkérdőjelezhetőek, tagadhatatlan, hogy Magyarország történetében először készült ilyen minőségű és mértékű munka, ami a helységneveket illeti.⁴⁴ Kiemelendő, hogy a törzskönyvbizottság által javasolt új nevet illetően a helyi lakosok fellebbezhettek, és végül a belügyminiszter által jóváhagyott változat lépett érvénybe. E folyamat eredményét rögzítette az 1913. évi helységnévtár.⁴⁵ A 20. században a helységnevek fontossága még inkább megnőtt, így a településnév-változások felügyelete az államok irányítása alá került.⁴⁶

⁴² MEZŐ András: *A magyar hivatalos helységnevadás*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982, 125. p.

⁴³ MIKESY Gábor: *Helységneveink 1913-as tükrében*, *Névtani Értesítő*, 2013/35., 37–53. p.

⁴⁴ SZABÓ: *A felvidéki magyarlakta települések helységnev-változásainak vizsgálata*, 10. p.

⁴⁵ *A magyar Szent Korona országainak helységnevtára*, Magyar Királyi Központi Statisztika Hivatal, Budapest, 1913.

⁴⁶ KÁLMÁN Béla: *A nevek világa*, Csokonai Kiadó, Debrecen, 1989, 168–179. p.

Összegzés

Jelen tanulmányban nyomon követhetjük Aranyosszék közigazgatásának vázlatos történetét, illetve ennek létrejöttétől a napjainkig tartó alakulását. Emellett betekintést nyerünk az imént ismertetett szék helységneveinek, illetve ezek változásának folyamatába. A bemutatott elméletek ismeretében és a különböző szempontok ütköztetése után, az első világháborút követő román helységnévváltozásokat illetően feltehetjük magunkban azt a kérdést: valóban mellékes-e, esetleg irreális-e az a feltételezés, miszerint a központi román hatalom nemcsak az erdélyi magyarokat és székelyeket, de az erdélyi románokat is asszimilálni szeretne volna? Ugyanis az 1925 előtti román helységnevek tipológiai, etimológiai és kronológiai szempontból mind arra utalnak, hogy ezen elnevezések más nyelvből honosodtak meg a román nyelvterületen, tehát a román kultúra ez alapján nem támaszthat jogos történelmi igényt Erdély, ezen belül Székelyföld területére.

Függelék

1. melléklet

Aranyosszék helységneveinek alakulása (magyar és német nyelvű megnevezések)

	III. Endre kiváltságlevele (1291) - első megnevezés	1390-ben megszűnt, illetve megalakult helységek	Pragmatico Sanctio (1713-1723) - magyar megnevezés	Bielz (1857) - német megnevezés
1.	Bagyun	-	Bágyon	-
2.	Bogach	Bogát ⁴⁷	-	-
3.	Chegez	-	Csegez	-
4.	Chiakoteluk	-	Csákó	-
5.	Dumbrou	-	Dombró	-
6.	Eürmènes	-	Örményes	-
7.	Farkaszug	Farkasszeg	-	-
8.	Feligaz	Félegyház	-	-
9.	Felvinch	-	Felvinc ⁴⁸	Ober- Weinsdorf

⁴⁷ 1390-ig Bágyon részévé vált.

⁴⁸ 1390-ig Meggyes és Újtelek Felvinc részévé vált.

	III. Endre kiváltságlevele (1291) – első megnevezés	1390-ben megszűnt, illetve megalakult helységek	Pragmatico Sanctio (1713–1723) – magyar megnevezés	Bielz (1857) – német megnevezés
10.	Feuldvar	-	Székelyföldvár ⁴⁹	Zekelburg ⁵⁰
11.	Fyuzeg	Fűszeg ⁵¹	-	-
12.	Hory	-	Harasztos	Wahldorf
13.	Hydasteluk	-	Hidas	Brücken
14.	Igrechi	Igrici	-	-
15.	Kerchecs	-	Kercsed ⁵²	-
16.	Kerekygház	-	Kerekegyház	-
17.	Ketokluk	Kétlak ⁵³	-	-
18.	Kuchard	-	Kocsárd	-
19.	Kuend	-	Kövend	-
20.	Lyukyteluk	Lyukitelek	-	-
21.	Medyes	Meggyes	-	-
22.	Muhách	-	Mohács	-
23.	Obruthusa	Abrudháza ⁵⁴	-	-
24.	Polanteluk	-	Aranyospolyán ⁵⁵	-
25.	Pordoy	Pardé	-	-
26.	Turdavár	-	Várfalva	-
27.	Turuskou castrum	-	Toroczkó–Szent- György	-
28.	Wyteluk	Újtelek	-	-
29.	Zeteteluk	Zetetelek	-	-
30.	-	Inakfalwa	Inakfalva	-
31.	-	Mezku ⁵⁶	Mészkő	-
32.	-	Rakus	Aranyosrákos ⁵⁷	Krebsbach
33.	-	Senfalwa	Sinfalva	-
34.	-	Weresmorth	Veresmart ⁵⁸	Rothberg

⁴⁹ 1390-ig Lyukitelek és Zetetelek Földvár részévé vált.

⁵⁰ 1882-ben új német elnevezést kapott: Marienburg.

⁵¹ 1390-ig Gyéresszentkirály részévé vált.

⁵² 1390-ig Farkasszeg és Félegyháza Kercsed részévé vált.

⁵³ 1390-ig Veresmart részévé vált.

⁵⁴ 1390-ig Sinfalva részévé vált.

⁵⁵ 1956-ban Tordához csatolták.

⁵⁶ 1311-ben alakult meg Igrici, Kerekegyház és Pardé összevonásával.

⁵⁷ 1964-ben Várfalvához csatolták.

⁵⁸ 1913-ban új elnevezést kapott: Marosveresmart; 1922-ben Felvinchez csatolták.

	III. Endre kiváltságlevele (1291) – első megnevezés	1390-ben megszűnt, illetve megalakult helységek	Pragmatico Sanctio (1713–1723) – magyar megnevezés	Bielz (1857) – német megnevezés
35.	-	Zentmihelfalwa	Alsószentmihály	-
36.	-	Zentmihelfalwa	Felsőszentmihály ⁵⁹	-

2. melléklet

Aranyosszék helységneveinek alakulása (román nyelvű megnevezések)⁶⁰

	Magyar megnevezés	Lenk von Treuenfeld (1839) ⁶¹ – első megnevezés ⁶²	Bielz (1857) ⁶³ – román megnevezés	Dicționar 1909 ⁶⁴ / 1921 ⁶⁵	95/1925 törvény ⁶⁶ (ma is érvényben lévő elnevezés)
1.	Aranyos- mohács	-	Muhașu	Măhaciu / Măhaciu	Măhăceni
2.	Aranyos- polyán	-	Poiana	Poiana-Arieșului / Poiana de Arieș	Poiana
3.	Aranyosrákos	-	Ratișu	Rachiș / Răchiș	Văleni ⁶⁷
4.	Bágyon	-	Bașinu	Bagin / Bagiu	Bădeni
5.	Csákó	-	Cicău	Cicău / Cicău	Cicău
6.	Csegez	-	Ceagzu	Ceagz / Ceagz	Pietroasa
7.	Dombró	-	Dumbrău	Dumbrău / Dumbrău	Dumbrava

⁵⁹ 1922-ben Alsó- és Felsőszentmihály egyesült. Új elnevezés: Szentmihály.

⁶⁰ SZABÓ M. Attila: *Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helységnévtára*, 1-2. kötet, Pro Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2003, 1361. p. (mindkét melléklet esetében)

⁶¹ LENK VON TREUENFELD, Ignaz: *Siebenbürgens geographisch-, topographisch-, statistisch-, hydrographisch- und orographisches Lexicon*, A. Strauss's sel. Witwe, 1839, 483. p.

⁶² 1839-ben Aranyosszék 22 településéből csupán kilencnek volt román nyelvű elnevezése.

⁶³ BIELZ, Eduard A.: *Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens, eine physikalisch-statistisch-topographische Beschreibung dieses Landes*, Druck und Verlag von S. Filtsch, Hermannstadt, 1857, 631. p., <https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10009089_00001.html> (letöltve: 2019. 02. 23.).

⁶⁴ MOLDOVAN, Silvestru – TOGAN, Nicolae: *Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria: compus din încredințarea Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român*, Editura „Asociațiunii”, Sibiu, 1909, 354. p.

⁶⁵ MARTINOVICI, Constantin – ISTRATI, Nicolae: *Dicționarul Transilvaniei și celorlalte ținuturi alipite*, Institut de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1921, 450. p.

⁶⁶ LEGEA nr. 95 din 14 iunie 1925 pentru unificarea administrativă.

⁶⁷ 1956–1968 között átnevezték; új román elnevezése: Vălenii de Arieș.

	Magyar megnevezés	Lenk von Treuenfeld (1839) – első megnevezés	Bielz (1857) – román megnevezés	Dicționar 1909 / 1921	95/1925 törvény (ma is érvényben lévő elnevezés)
8.	Felvinc	-	Felvințu	Vințu-de-sus / Vințul-de-sus	Unirea
9.	Harasztos	-	Harastășu	Hărăstăș / Hărăstaș	Călărași
10.	Hidas	Hidis ⁶⁸	Hidișu	Hidiș / Hidiș	Podeni
11.	Inak	-	Inoc	Inoc / Inoc	Inoc
12.	Kercsed	Kirtsedgya	Kircedea	Cârcedea / Cârcedea	Stejeriș
13.	Kocsárd	-	Coceardu	Cucerdea / Cucerdea	Lunca Mureșului
14.	Kövend	Kivend	-	Chiend / Chiend	Plăieși ⁶⁹
15.	Mészkő	Miszkő	Miscău	Mischiu / Mischiu	Cheia
16.	Örményes	Urminyis	-	Ormeniș / Ormeniș	Ormeniș
17.	Sinfalva	Sonfaleou ⁷⁰	Șinfalău	Șonfalău / Cornești	Cornești
18.	Alsó-Szentmihály	-	Sân-Mihaiu de josu	Sînmihaiu-de-Jos / Sînmihaiul de Jos	Mihai-Viteazu
19.	Felső-Szentmihály	-	Sân-Mihaiu de susu	Sînmihaiu-de-Sus / Sînmihaiul de Sus	Mihai-Viteazu ⁷¹
20.	Székelyföldvár	Fölgyiora	Feldióra	Feldiaora ⁷² / Feldioara-Războeni	Războeni-Cetate ⁷³
21.	Várfalva	Orfalu ⁷⁴	Orfalău	Varfalău / Moldovenești	Moldovenești
22.	Veresmart	Vedresmort	Vereșmortu	Vereșmort / Vereșmort	Unirea ⁷⁵

⁶⁸ 1733-ban megjelent a román nyelvű helységnév.

⁶⁹ 1956-ban átnevezték; új román elnevezése: Plăiești.

⁷⁰ 1827-ben megjelent a román nyelvű helységnév.

⁷¹ 1922-ben Alsó- és Felsőszentmihály egyesült.

⁷² 1882-ben Székelyföldvár román nyelvű elnevezése: Cetatyte de Pamant/Feldiora Secuiasca.

⁷³ 1932, 1941, 1956 és 1972-ben átnevezték; új román elnevezése: Războieni-Cetate.

⁷⁴ 1827-ben megjelent a román nyelvű helységnév.

⁷⁵ 1930–1932 között Felvinc részévé vált.